

Kielitieteilijä Noam Chomsky on lopulta juuri ideologiakriitikko. Hän ei hakkaa päätänsä johonkin abstraktiin kielen ja maailman rajaan. Hänelle riittää vähempi: TV-ruudun kokoisten totuuksien ja muun maailman välisen (epä)suhteen ruotiminen.

Tarkemmin katsottuna Chomsky ei ideologiakriittikkona yhtäkkinä olekaan mikään marxilainen vallankumouksen pasuuna vaan täysverinen valistusporvari. Porvarillisessa kaihomielisyydessään hän ei pidä edes termistä uusliberalismi. Se kun vetää lokaan koko sitä arvomaailmaa, jo-

hon todellinen liberalismi Adam Smithin johdolla kurotti. Kun puheena on USA ja sen politiikan kriittikki, Chomsky paljastuu herkäksi yhdysvaltalaiseksi patriootiksi. Kysymys on yhtäkkiä siitä, miksi Yhdysvallat, valistuksen ja liberalismien oma lapsi, ei kykene eikä halua toteuttaa niitä vapauden aatteita, joiden varaan se aikanaan rakennettiin. Painajainen, jonka James Madison – yksi USA:n suurista perustajaisista – jo 1700-luvulla tunnisti, on toteutunut turhankin tarkkaan: rahan intressit tuppaavat jatkuvasti läikky- mään kansalaisten vapauksien ja tar-

peiden yli. Eli siis Chomsky olisi ensinnä agitoimassa kumousta, jossa amerikkalaiset todelliset perusarvot saatettaisiin kunniaan.

ANTTI SALONIEMI

NOAM CHOMSKY
ROGUE STATES
THE RULE OF FORCE IN WORLD
AFFAIRS
CAMBRIDGE, MA.: SOUTH END
PRESS, 2000
246 s.

MURROS JA KUMOUS

Todettakoon aluksi, että Kai Murros on oikea henkilö, joka on vuosi sitten jättänyt Kiinan kansanarmeijaa käsitelleen gradunsa historian laitokselle. Murroksen nimi on alkuperäinen, mies itse lihaa ja verta. Is- tuin hänen kanssaan Kaken Pesulas- sa, välissämme Kirsi Piha ja tee- manamme oli vallankumous. Murros kuulosti vakavalta ja näytti nuor- relta Seppo Toiviaiselta, joka oli juu- ri menossa suurlähetystöön saamaan Ohjeita. Murros ilmoitti päämää- räkseen väkivaltaisen vallankumo- uksen, uhreja laskematta ja keinoja kaihtamatta. En ollut uskoa korvia- ni, Piha ei edes silmiään. Ohjelma ajettaisiin ulos aprillipäivänä, ja kan- sanedustajan piti jälkikäteen tarkis- ta 118:sta, ettei kyse ollut pilasta.

Murros on kirjoittanut oppaan siitä, miten vallankumous tehdään. Miten Puolue toimii, toteuttaa kan- san etua, malttaa mielensä ja kärsi-

vällisesti odottaa oikeaa hetkeä. Retoriikka on aitoa Leniniä, ehtaa Maoa. Murroksen mieleen on jää- nyt Kiinasta muutakin kuin ha- panimelä porsas. Lenin puhui las- tentaudeista kommunismissa, Murros muistuttaa ääriivasemmistolai- suuden vaaroista. Mao korosti kär- sivällisyyden merkitystä, Murros ke- hottaa puoluetta malttamaan mie- lensä, kunnes aika olisi kypsä. Kaik- ki klassinen on paikallaan. Vallan- kumous tulisi, kun subjektiiviset ja objektiiviset edellytykset kohtaavat. Vallankumouksellisten itsekuri ja rautainen tahto ohjaisivat kehitystä, kun kansan mitta olisi täysi. Uusi huomen koittaisi täsmälleen niin, kuin leniniläinen puolue teoria opet- ta. Puolueen ja kansan välillä olisi dialektinen suhde, toinen oppisi toi- selta, yhteinen kokemus kasvaisi, puolue opastaisi, kansa astuisi his- torian näyttämölle, sorretut murtai-

sivat kahleensa ja Nalle Wahlroos pantaisiin pahatapaisten lasten kas- vatusleirille oppimaan (tai muiste- lemaan) uuden elämän alkeita. Näinhän vallankumouksia tehtiin. Resepti on toiminut, ainakin joskus. Enää ei tosin ole Puoluetta, ei Kan- saa eikä liioin Suurlähetystöä. On vain opas.

Murroksen vallankumous on si- teerattu vallankumous. Retoriikka on täysin ortodoksista, vain todelli- suus puuttuu. Juuri tästä johtuen kirjaan on vaikea suhtautua. Sitä ei voi ottaa tosissaan, vaikka kirja on kirjoitettu vakavien marssien soides- sa. Siihen ei voi suhtautua leikillisesti, sillä teos juhlii juuri pahinta, mis- tä kommunismia on syytetty. Teos on tahtomattaan postmodernin iro- ninen, johtuen vallankumoukselli- sen ortodoksian sen ympärille kasaa- mista sitaateista, vaikka omassa mik- rovaruudessaan se huokuu väkival-

taa, armotonta kovuutta ja säälimättöntä peräänantamattomuutta. Ironia kasvaa lainausmerkeistä, sanavartaloa ympäröivistä pienistä har-teista, jotka historian salakuljetus nykypäivään väkisinikin tuottaa. Si-taattien sisälle voi laittaa vaikka Hel-singin puhelinluettelon ironian rapisematta, sillä itse sitaattit ironisoivat kontekstin, jossa puhelinluettelo esitetään. Kai Murros on siis kirjoit-tanut ”vallankumousoppaan”.

Teos viittaa vallankumoukseen samalla logiikalla kuin Espoo urbaaniin traditioon. Jonkinlainen suhde on kaiketikin olemassa, mut-ta ulkopuoliselle tämä ei välity kovin vakavasti otettavassa asussa. Murros siteeraa vallankumousta kiel-lenkäytöllään, olemuksellaan ja ha-bituksellaan. Hän on kohtelias, ystävällinen, oppinut ja katsoo silmiin, sillä vallankumouksellisen on kyettävä voittamaan Kansan luottamus. Aamulla kammatut hiukset pysyvät muodossa, silmälasit viesti-vät ajasta ennen pitkiä tukkia ja va-paata rakkautta. Ikään kuin Tšhek-koslovakian miehitys olisi juuri ovella, ikään kuin Vanhaa ei olisi vielä vallattu. Ikään kuin Kekkonen lastenkutsut olisivat vasta alkamassa. Listaa voisi jatkaa, kunnes se muis-tuttaisi Jaques Derridan viimeke-väistä luentoa Helsingin yliopistolla aiheesta as if. Puolue, kansa, teolli-nen yhteiskunta, usko väkivaltaan historian kätilönä, kollektiiviset rat-kaisut, totalitarismin paluu keskelle jälkimodernia valintataloutta, as if. Omituisinta kirjassa on kaiken pääl-le se, että opas siteeraa socialistista vallankumousta Tuomas Nevanlin-nan hahmottelemalla perverssin kannatuksen logiikalla. Perverssi tu-lee sanoista per vertere, ’nurin kään-netty’. Murros lähestyy sosialismia juuri nurin käännetystä positiosta käsin. Hän ilmoittaa kannattavansa kaikkea sitä, mistä kommunismia on kaikkein eniten arvosteltu. Totalitaristisuus, valvonta, ideologinen

kontrolli, väkivalta, vankileirit ja ”puolueen vihollisten” vainot mer-kitsevät uskonsa säilyttäneille kom-munisteille ”virheitä, joita tehtiin sosialismin rakennustyössä”. Mur-rokselle juuri nämä ”virheet” ovat kannatuksen syy, eivät joukko pois-selitettäviä kiusallisia faktoja. Murros haluaa vallankumouksen sen vä-kivaltaisuuden tähden, ei sosialismia vallankumouksen väkivaltaisuudesta huolimatta.

Yritin talvella käydyssä Kommu-nismin mustan kirjan innoittamassa keskustelussa korostaa, että kom-munismia oli mahdollista kannattaa – sen väkivaltaisista ilmiöistä huo-limatta – ihanteellisista lähtökoh-dista. Hallintokäytäntönä se tuotti enemmän väkivaltaa kuin useimmat kilpailijansa, mutta kapitalismin kritiikkinä se saattoi myös avautua idealistisesta näkökulmasta käsin, tarjoten kannattajiensa ihanteiksi ta-sa-arvoa, solidaarisuutta, veljeyttä ja uskoa tulevaan. Silloiset kriitikkonit korostivat, että kommunismi on täsmälleen yhtä kuin reaaliset il-miasunsa, täsmälleen yhtä kuin Sta-linin terrori. Murros on heidän kanssaan samaa mieltä ja kannattaa vallankumousta juuri siitä syystä. Tässä ehkä syy teoksen nauttimaan julkisuuteen. Kommunismi herät-tää edelleen intohimoja. Oma libe-raali hermeneutiikkani ei tarjoa lä-heskään yhtä tehokasta arsenaalia näihin keskusteluihin kuin Murrok-sen määrätietoinen ilmoitus: hän kannattaa terroria, hän kannattaa väkivaltaa, hän kannattaa totalitaris-tista kommunismia. Hän kannattaa Tšhekkoslovakian miehitystä.

Murroksen vallankumous on vir-tuaalivallankumous, joka tapahtuu retoriikan tasolla. Muutama vanhan polven porvari saattaa pelästyä, mut-ta ei kovin moni. Murros ei nimit-täin kapinoi vapauden puolesta, vaan vapautta vastaan. Murroksen vallankumous alkaa Espoosta, kan-sakunnan, kirkon ja teollisen tuo-

tannon jälkeisestä markkinavapau-den tilasta, jossa lapset kasvavat va-paasti, maailma näyttäytyy äärettö-mänä mahdollisuuksien horisonttina ja kymmenen käskyä on korvattu yhdellä: toteuta itseäsi. Tähän mai-semaan Murros marssittaa vallanku-moukselliset joukkonsa, keskiluokan kapinalliset, joille hän tarjoilee rau-taista itsekuria ja elämää Puolueen hyväksi. Kapinan logiikka on sama kuin tanskalaisen elokuvaohjaajan Lars von Trierin laatimassa dogma-julistuksessa. von Trier on itse koke-nut lapsuudessaan vain täydellistä ja rajatonta vapautta. Agorafobiaa, avointen paikkojen kauhua, poteva kukkaisvanhempien lapsi on haas-tattelussa kertonut, että voidakseen kokea itsensä vapaaksi hänen täytyy säätää itselleen äärimmäisen tiukko-ja rajoja. Rousseaulainen lapsuus tuotti tee-se-itse-hegeliaanin, lakien tasavallan kansalaisen. Niistä kasvoi dogma-julistus, joka kieltää kaiken keinotekoisien ja kuvaustilanteeseen kuulumattoman rekvisiitan käytön elokuvanteossa. Liiallisen vapauden tilalle astuvat ankarat lait. Murrok-sen horisontissa kuri kasvaa leninis-tisestä retoriikasta. Elämän avoin tanner täytyy puoluekurin turvalli-sista aidoista. Elämällä on suunta, elämällä on tarkoitus, Toinen on ole-massa. Se vain jäi auki, mihin tämä Murroksen vallankumous johtaisi. Tiivis, monotoninen ja rytmikäs käskykokoelma ei neuvo suuntaa, ei osoita päämäärää. Se lupaa vain ku-ria, ei päämäärää, johon kurilla py-rittäisiin.

Onko odotettavissa, että nuoriso sankoin joukoin lähtisi Murroksen viitoittamalle tielle? Tuskin. Vanha on vanhaa, eikä jälkiteollisia jännit-teitä ratkota teollisen yhteiskunnan käsitteillä. Murros ei myöskään kai-paa kannattajia, vaan reaktioita. Tässä yksi, muitakin lienee tulossa. Mutta Murroksen ratkaisun raken-ne on oireellinen. Toiminnallisuuu-teen kannustavissa päiväkodeissa,

valinnaisuutta korostavissa kouluissa ja luokattomissa lukioissa virikkeellistetty nuoriso ei ole koskaan kohdannut suurten ikäluokkien takaraivossa jyskyttävää repressiivistä auktoriteettia. Sellaista saatetaan alkaa kaivata, ainakin kokeeksi, kun vapaus on jo koettu. Ja se, mikä esitetytyy vapautena, on toki useimmiten vain näennäistä vapautta, yhteiskunnallisten kysymysten sysää-

mistä työstettäväksi nuorten sisällä. Ehkä jotkut heistä saattavat kokea

kurin ja raja-aitojen lupaaman vankeuden mielekkäämmäksi.

JUKKA RELANDER

KAI MURROS
VALLANKUMOUS JA SEN TOTEUTTAMINEN MODERNISSA
YHTEISKUNNASSA
VANTAA: LIKE, 2001
76 s.

PERUSTIETOA ETNISISTÄ SUOMALAISISTA

Annika Forsanderin, Elina Ekholmin ja Petri Hautaniemen toimittama ”Monietnisyys, yhteiskunta ja työ” tarttuu maahanmuuttajien työmarkkina-asemaan. Se on jo pitkään ollut muiden Pohjoismaiden maahanmuuttopolitiikan lempilapsi, ja näkökulma on kotiutumassa Suomeenkin. Kiinnostusta lisää se, että maahanmuuttajat tulevat olemaan lähivuosina tärkeä työvoimaresurssi.

Teos on tarkoitettu lähinnä oppikirjaksi maahanmuuttajien parissa työskenteleville. Suomessakin maahanmuuttaja-työtä tekeviä alkaa olla jo erityisesti opetuslalla, sosiaalityössä ja terveydenhuollossa. Teos käy yleisesityksestä muillekin maahanmuuttajista kiinnostuneille, koska kirjassa on runsaasti tietoa niin vanhoista kuin uusistakin vähemmistöistä.

Tilastojen mukaan pakolaiset eivät ole päässeet suomalaisille työmarkkinoille, kun taas länsimaista tulleiden työttömyysaste on kanta-väestön tasolla. Miksi näin? Tähän kiinnostavaan kysymykseen kirjoittajat eivät edes voi antaa yksiselit-

teistä vastausta, koska oikeaa vastausta ei ole. Teos antaa kuitenkin runsaasti viitteitä, miltä suunnilta vastauksia voisi etsiä. Myönteistä on se, että artikkeleissa on syrjintä-näkökulman ohella keskustelua maahanmuuttajien osaamisesta ja omasta vastuusta.

Maahanmuuttajat tulevat Suomeen ja työmarkkinoille monin tavoin. Länsimaiset ja suomalaisten kanssa avioituvat muuttajat saapuvat valtaväylää pitkin ja myös usein kiinnittyvät suhteellisen helposti suomalaiseen yhteiskuntaan. Tämä johtunee ennen kaikkea siitä, että heillä on luontaisesti hyödyllisiä kontakteja ja verkostoja.

Toista väylää tulevat ”sosiaali-muuttajat”, joihin kuuluvat ennen kaikkea pakolaiset, mutta myös suuri osa itäisistä paluumuuttajista. Yksi suomalaisen pakolaispolitiikan sosiaalisuuden ilmaus on se, että maamme ottaa kiintiöpakolaisiksi paljon vajaakuntoisia.

Venäjänkieliset on Suomen ylivoimaisesti suurin maahanmuuttajaryhmä. Tällä hetkellä venäjän-

kielisiä on noin 30 000, ja suurin osa heistä on entisten neuvostotasavaltojen kansalaisia. Viron kansalaisia ja vironkielisiä on yli 10 000.

Teoksessa käsitellään vähemmistöjä yleensä yhtenä kokonaisuutena, mutta venäläiset jaetaan kahteen kastiin. Venäjänkielistä vähemmistöä esitellään aluksi Suomen perinteisten vähemmistöjen joukossa. Johdannossa todetaan hieman ristiriitaisesti, että venäjänkielisiä ”ei ole yleensä laskettu Suomen historiallisiin vähemmistöihin”. Myöhemmin uudet Venäjältä tulleet maahanmuuttajat esitellään erikseen.

Venäläisten jako kahteen ryhmään liittyy kirjoittajien työnjakoon, mutta se kielii myös venäläisten erityisestä asemasta Suomessa. Osaa heistä pidetään perinteisinä, vakiintuneina ja ongelmattomina, kun taas ”uusista” venäläisistä ollaan huolestuneita. Huolestumisen yksi syy ovat inkeriläiset paluumuuttajat.

Nykyisin Suomessa asuu noin 22 000 inkeriläistä paluumuuttajaa ja heidän perheenjäsentään; nykyi-